Ч. 48 (12.414). Львів, вівторок 4. березня 1930. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Наступ ББ.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 27. лютого 1930.

Коли до влади прийшов знову (вилічивши собі, як писала „Ґазета Польска" нирки і нерви) п. Бартель, себто коли прийшла знову черга на миролюбивий курс „співпраці", здавалося, що цей курс торкається не лише уряду та соймової опозиції, але й найбільшого у соймі проурядового клюбу ББ. І справді, в перших днях, ба навіть тижнях, атмосфера у соймі зразу полекшала. Версайський тон промовців ББ., приязні розмови у кульоарах, ідилічні сцени у соймовому буфеті — знаменували безсумнівний зворот до замирення і ґейби дійсно віщували нову еру у наелектризованих електрикою післятравневих часах. Аж ось раптом серед тої затишної атмосфери розляглися нові посвисти бурі і — нині сліду вже немає з учорашньої ідилії!

Замісць атмосфери мира, праці і співпраці, починає у соймі царити *атмосфера авантюри*. Зовсім справедливо завважує сьогодні одна „червона" варшавська газета, що коли тепер увіходить хтонебудь до сойму, то перші його питання до першого-зустрічного знайомого є: чи вже була якась авантюра на пленумі чи на якійсь із комісій, або чи денний порядок може дати для якоінебудь авантюри притоку. В кульоарах устійнюється уже своєрідна дипльоматична фразеольоґія. Напр.: „Після промови ікса, слід сподіватися відповіди іксильона". Значить: ікс дістане по фізіономії; хто дасть по фізіономії — це байдуже, бо називсько іксильона має уже нині значіння символу, автора системи парляментарних „відповідей". Коли би Варшава була столицею Мексику, темою оцих міркувань був би людський темперамент у підрівниковому підсонні; коли би враз воскресла передвоєнна наддунайська монархія з її віденсько-парляментарними звичаями й обичаями, ми знали би, що тут діло і з діяметрально ріжними темпераментами і своєрідно дивоглядною структурою держави і освяченою системою „діли та пануй". Але словинські темпераменти та радше морозне ніж палке відношення до парляменту й парляментаризму членів варшавських законодатних палат, далебі не оправдують тих поличників, тих вересків, того задирчивого тону, які набирають характеру не епізодичних ані навіть спорадичних жалюгідних випадків, лише постійних, вкорінених, необхідних „імпондерабілій" польського парляменту. В чомуж річ?

Річ у т. зв. наступі ББ., який має ясну мету, до якої змагає не зовсім ясними методами: не допустити до справжньої співпраці уряду й сойму, доказати, що ця співпраця не можлива та скомпромітувавши таким робом плятформу нинішнього премієра, очистити шлях для повороту до влади — противникам „співпраці". Ми вже мали нагоду писати, що давно розвіялася наївна теорія про гармонію внутрі ББ і про гармонію поміж урядом та ґрупою, яка зветься „Блоком співпраці з урядом". Нині про ББ. кажуть, що він дочепить собі ще одно „Б", і цілість буде означати: „Безпартійний Бльок співпраці з бувшим урядом", — з урядом д-ра Світальського, який „тимчасово" сидить у редакції „Ґазети Польскої".

Теперішній уряд проф. Бартеля, чи пак його політ. плятформа, не є в очах лідерів ББ. перешкодою для тактики, яка позицію цього уряду безумовно надзвичайно погіршує.

Сам-же уряд поводиться досить дивно. Раньше люди жартували (в кожному жарті — зерно правди), що п. Бартель має дві програми: для сойму і для клюбу ББ. і завсіди мусить рахуватися з існуванням двох соймів у Польщі — того одного з марш. Дашинським, і другого — з полк. Славеком. Нині, здається, проф. Бартель не старається уже добувати собі „вотум довіря" на терені ББ., спираючися на сили зпоза ББ., який явно й славно найшовся у таборі — ворожому. Очевидно, що остаточна основа обох сторін — є в тому самому Бельведері. Залишиться побідником той, за ким остаточно своє слово скаже Бельведер. Але Бельведер мовчить, або — заявляється за одними й другими. Отже: на останній, кілька днів тому переведеній на замку нараді з участю президента Мосціцького, марш. Пілсудського і премієра Бартеля, нібито премієр Бартель отримав запевнення повного довіря і підтримки збоку обидвох найвищих достойників держави, при чому головну ролю буцімто грали господарські мотиви. Алеж-бо справді трудно уявити собі, що резиґнація посла Коспялковського з головування у військовій комісії, боротьба за відчитання „пер екстензо" голосного листа марш. Пілсудського в справі подій у соймовому передсінку на „комісії випадків з дня 31. жовтня" (старшини в соймі) і розбиття тієї комісії, декларація про „зречення посольської незайманости" з одночасним закидом під адресою анонімових послів вислугування „чужим аґентурам", врешті виступи цілого ряду послів ББ., які довели до вживання арґументів „фізіономічних", — трудно уявити собі, щоби все те діялося абсолютно без усякого відома марш. Пілсудського! Є такі, що на це питання відповідають „так": провід ББ вхопився, мовляв, тактики „доконаних фактів" і послідовно — ці факти у щораз більшій скількости створює. Іншими словами — деиміни „фізіономічних" арґументів приходить щораз частіше!

Польська опозиційна преса обурюється, що все те діється на тлі щораз гірше шаліючої господарської кризи. На те чуємо голоси з табору санації: а коли би у соймі ніхто ніколи нікого по фізіономії не вдарив, то чи господарська криза полекшала би?! Не можна відмовити дотепности у такій відповіді. Не можна теж не бачити демаґоґічного використовування опозиційною пресою нинішніх соймових авантюр задля складання на ББ 100-відсоткової відповідальности за повінь протестованих векслів та купецькі банкроцтва. А проте: коли парлямент взагалі є для того, щоби забирати голос також у господарських справах і призадумуватися над способами лікування також господарських болячок, то ясне одно: що в атмосфері авантюр, в атмосфері боєвого наступу для захоплення політичної влади, не лише про господарські, але взагалі якінебудь ділові справи, радити не можна. Але в наступі — є прецінь *всі засоби добрі* — аби скінчилися побідою.

І. Кедрин.

Італія і Франція.

(Від нашого кореспондента.)

Рим, лютий 1930.

Хід пертрактацій на морській конференції в Льондоні виявив наявно, як ми це писали в одному з попередніх дописів, що одною з найбільших перешкод для успішного завершення конференції, — є не тільки анґльо-американське взаїмне побоювання, як франко-італійське суперництво.

І в дійсности, Італія ставить як „кондіціо сіне ква нон" дорівнання Франції у морських силах і тому власне, що бідна фінансово Італія потребує кольосальних засобів для своєї внутрішньої реконструкції, зокрема для справи боніфікації земель, — вона фактично не в силах змагатися з багатою Францією у розвитку морських зброєнь. Вона настоює на „розброєнні" і на „обмеженні", чим відповідає загальним поглядам і бажанням Америки й Анґлії.

Франція-ж, що і до Льондону йшла дуже нерадо, не може знести цеї ідеї рівнання з Італією на морі і то тим більше, що це рівнання потягає за собою „обмеження". Франція воліла би, без сумніву, затримати свою повну свободу ділання і озброюватися, не віддаючи жадного звіту державам, які прийшли до переконання про необхідність частинного розброєння і облекшення бюджетів.

Італійсько-французькі відносини ніколи не відзначалися особливою приязню.. За часи-ж льондонської конференції вони ще більше прохололи.

Певно, італійська делеґація є цілком щира, коли у своїому останньому меморандумі виключає можливість близького збройного конфлікту з якою небудь з держав, які беруть чи не беруть участи у льондонській конференції. Італія, та й ніхто в Европі, не може тепер вести війни без зґоди Америки, — бо ніхто, крім Америки, не розпоряджає потрібними на те засобами. Америка-ж є проти війни.

Але фактично Італія, в своїй антифранцуській політиці не потрібує збройного конфлікту, що міг би в сучасних відносинах випасти для неї фатально. Вона йде на звоювання Франції цілком мирним засобом, а саме: кольонізаційним людським матеріялом. Великий німецький фільософ і соціольоґ Освальд Шпенґлер у передмові до книги свого учня Корґерра про „Реґресс народжень" написав: „Плодючість італійського народу є його єдиною зброєю: вона є настільки сильна, що зголом не дозволить нікому проти неї боронитися".

Шпенґлер перебільшив, плодючість італійців, особливо у порівнянні з плодючістю славянських народів, зокрема москалів та українців значно підупадає. Але Мусоліні признав рацію Шпенґлерові і вживає всіх можливих заходів для утримання рівня високої італійської плодючости. Ця демоґрафічна політика Мусоліні така цікава, що над нею треба буде колись окремо спинитися.

Вплив тієї згідно з висловом Шпенґлера „єдиної зброї" італійського народу починає вже і тепер виявлятися, і то власне у відношенні до Франції, що, як відомо, має найнижчу скількість народжень. Не треба забувати, що у Франції при майже однаковій кількости населення з Італією, скількість народжень сім разів менша. При Людвику XIV Франція мала ще третину населення цілої Европи, — тепер має лише одну дванацяту частину. Недостача людей особливо відчувається у сільській економіці. Паде ціна землі. Так, напр., у деяких провінціях (Льот і Пеонгол) перед війною можна було набувати землю за третину тієї ціни, що вона коштувала перед 40 роками. У Ґаронні в 1904 р. були продані землі за суму 105.000 франків, тим часом як ті самі землі у 1884 р. були куплені за 360.000 франків. Обезцінення земель вираховується офіційно у Ґасконі в 2.35 міліярда золотих франків. Німецький економіст Гармсен пише, що Франція тепер губить щороку 100 міліонів золотих фр. і що її багацтва зменшуються на 10 міліонів франків з кожним зменшенням на 1000 чоловіків. Тому власне, кожний італієць, що емґрує, емґрує тепер, — з замкненням Америки, — головно до Франції і до французьких кольоній. Фашистівська держава слідкує, щоби ні один з них не зденаціоналізувався, і йде поруч і разом з ними. В південній Франції є вже багато зело

італійських сіл з власними школами і церквами. В Льот-ат-Ґаронне італійці заселюють компактну територію з 30.000 гектарів. У прикордонному департаменті, у приморських Альпах, італійці вже нараховують 30 проц. усього населення і в ція італіянізації східного півдня Франції треба шукати пояснення до постійних звісток про італьо-французькі прикордонні конфлікти. Африканські кольонії Франції поволі, але певно переходять в італійські руки: так у французькому Тунісі в 1921 р. на 54.477 французів було вже 84.819 італійців. В рр. 1924 і 1925 туди прибуло ще 7.000 італійців. В 1926 р. там було 71 020 французів на 89.215 італійців. Зріст кількости французів у 1926 р пояснюється натуралізацією, частинно примусовою, чужинців (13.000). Те саме ми бачимо в Альжирі і в Марокко. Італія вже одного разу домагалася участи, на правах рівности, в інтернаціональній адміністрації Альжиру.

„Пройде не дуже багато часу, — пише Корґерт, вже цитований нами учень Шпенґлера. — і Італія прожене Францію з Африки, і то не танками, аеропланами чи броненосцями, але самими людьми, що єдині ґарантують будуччину"...

Ось чому французи не зносять італійців, а італійці не зносять французів. Відкинувши назіть незвичайно важливі, але технічні проблеми морських розброєнь чи озброєнь, ми стоїмо тут перед великою проблемою життя і смерти народів, — одного, що вимираючи, залишає давні позиції, в силу простої фізичної імпотентности, — другого, що з розвитком молодих енерґій, заливає своїми паростками кожне опорожнене місце.

Евг. Онацький.

„Проти руїни нац. майна".

Майно Народнього Дому у Львові обтяжене на 700.000 зол.!

Під цим заголовком повідомляє львівський „Русскій Голос" з 27. ц. м., що комісарська управа Народнього Дому у Львові заінтабулювала нову позичку в „Земск-ому Кредитовому Товаристві" під гіпотеку майна Нар. Дому, а зокрема під села Білка-Костенів, у **сумі 30.000 долярів.** Разом з цією позичкою майно Нар. Дому обтяжене тепер на суму ок. **700.000 зол.!**

„Русскій Голос", подаючи цю вістку, висказує здивування, яким чином комісарська управа Народнього Дому, що є **тимчасовим адміністратором його майна,** могла дістати на все те санкцію влади. Признаємося — ми не дивуємося.

З постійної хроніки.

Із Новогрудка повідомляють, що за радянським кордоном у селі Полоновичі, Койданівського округа, більшовики розстріляли кількох селян за їх спротив проти колективізації. Так само в селі Матера, тогож округа розстріляно одного селянина, після чого селяни озлоблені за цей розстріл, кинулись на комуністів і змасакрували їх. Другого дня ДПУ. арештувало кількадесять селян і вивезло до Минська, де вони стануть перед судом.

На парляментарній арені.

Українські шкільні справи в освітній комісії сойму.

На порядку нарад соймової освітньої комісії дня 28. II ц. р була справа прагматики для учительства приватних шкіл.

В дискусії забрала голос пос. **Мілена Рудницька** і зясувала відношення влади до українського приватного шкільництва та до учителів українських приватних шкіл. Пос. Рудницька звернула увагу на велику ролю, яку в українськім громадянстві відграє приватне середне шкільництво. У вихованні дівчат українське громадянство засуджене виключно на приватні школи, бо на всіх західньо-українських **землях нема ніодної державної української середньої дівочої школи** (істнують лише дві утраквістичні учительські семинарії), а також істнуючі державні мужеські ґімназії не можуть задовольнити всіх потреб українського населення. Відношення влади до українського приватного шкільництва має на ціли припинити його розвиток і підірвати істнування. Дальше бесідниця зясувала невідрадне правне становище учительства приватних шкіл і перешкоди з боку влади. Влада не дає учителям українських приватних середніх шкіл дозволу здавати скорочений іспит, відмовляє їм права навчання, домагається перенесення учителів в часі шкільного року з одної місцевости до другої, а навіть відбирає право навчання учителям, що від 20 літ працюють в українському приватному шкільництві. Бесідниця подає цілий ряд фактів тих зловживань і вкінці домагається унормування правно-службового становища учительства приватних шкіл шляхом прагматики.

Крім цього виголосила пос. М. Рудницька велику промову в освітніх справах на пленарному засіданні сойму 28. лютого ц. р. З технічних причин подамо цю промову в черговому числі.

Перед кризою кабінету в Німеччині.

Німецький уряд стоїть перед важкими завданнями. Міністр фінансів вніс проект бюджету із дефіцитом 80 міліонів марок. Уряд має клопоти із браком фонду на забезпечення безробітних. Соціял-демократи домагаються збільшення податку на покриття дефіциту, який витворився через збільшення безробіття. Народня партія протестує проти збільшення податків. Боротьба між соціял-демократами і націоналістами прибирає щораз гостріщі форми. Партії центра домагаються відложення реалізації проекту Юнга до тої пори, доки німецькі фінанси не поліпшаться і вимагають, щоби ліквідаційне порозуміння з Польщею відложити на пізніше. Деякі групи із партії центра виступають взагалі проти ліквідаційного порозуміння з Польщею. Кабінет міністрів думає податись до димісії, якщо парлямент не схоче реалізувати плян Юнга.

З життя буковинських українців.

Перед громадськими виборами в Чернівцях.

В дні 14. березня відбудуться громадські вибори в Чернівцях, до яких нац.-царaністична партія йде в союзі з національними партіями всіх національних груп міста (**жидів, німців, українців і поляків**). За Українську Національну Партію підписали виборчий пакт д-р Кирилів і радник Завада. Поділ в управі ради міста має бути такий: посадник — румун, перший заступник — жид, другий — німець; міські радні: 1 українець, 2 жиди, 1 румун, 1 німець. В оголошеній вже листі кандидатів правительственної партії на 36 імен є тільки 4 українців: на 6 місці д-р Антін Кирилів, на 18 — Микола Завада, на **24 — Михайлина Левицька, на 34 — Антін** Мельничук. Окремо ставлять свою листу соціял-демократи, на якій є теж українські кандидати. Листа ліберальної партії ще не оголошена, але й на ній будуть кандидувати українці.

Вибори до сільських громад.

При виборах до сільських громад у черновецькому повіті правительство здобуло ок. 70 відсотків голосів. На другому місці стоять ліберали. В Шипинцях, де комуністи поставили свою власну листу, здобули вони майже половину мандатів.

З Українського Театру в Чернівцях.

Укранський Театр у Чернівцях обїздить тепер ріжні місцевости Буковини: Кіцмань, Вереччанку, Кадобівці, Кисилів, Заставну, Станівці, Вишківці, Карапчів н. Ч., Руський Банилів, Вижницю і інші. В програмі театру старий, довоєнний репертуар: „Запорожець за Дунаєм", „Вій", „Маруся Богуславка", „Ніч під Івана Купала", „Воскресення" і т. д.

Власна площа „Довбуша"

Спорт. Т-во „Довбуш" у Чернівцях викінчує власну площу, отворення якої має відбутися на весну ц. р. На отворення площі має бути запрошена І. дружина копаного мяча львівської України, що розігрaє в Чернівцях два змагання.

Настрої в СРСР.

Один радянський купець, який виїхав за межі СРСР, у розмові з редактором „Руля" говорив: „У СРСР. все дійшло до крайности і дальше йти нема куди: всі втратили все, селяни, робітники та інтелігенція. Комуністи? Їх вже нема, бо розграбивши все, що було до грабления, комуністи тратять всяку активність й усуваються від роботи. Хто був ідейним комуністом і вірив у чудо світової революції той переконався, що замість чуда прийшло чудовище і всі признають, що вірити Сталінові чи Бухарінові, це смішно. Влада втратила всякий ореол і вона в очах мас банкрот. Панує апатія і байдужність до всього, що завтра станеться. Гіпноз розвіявся і нема віри ані в комунізм, ні в уряд, ні в ніщо. Уряд застрашує маси поворотом царизму, але нікому не страшно, бо всі відчувають, що гірше як тепер бути не може.

Д-Р ВОЛОДИМИР ЛЕВИЦЬКИЙ. 5)

Революційні течії в сучасній фізиці.

Бролі та Шредінґер побачили вже в випадку, коли возьмемо під увагу якусь одну лише матеріяльну точку **m** о наряді e, яка находиться в електричнім полі якогось атомового ядра, що математичні розслідження цего питання веде до рівнання, анальогічного до т. зв. ріжничкового **рівнання хвилі** (знаного нам дуже добре з акустики) під умовою, що опремося на теорії квантів (а саме, що енергія рівнається частоті дрогань на квант ділання **h**). Бачимо тоді, що із стаціонарним станом матеріяльної частинки **m** є звязаний якийсь хвилястий рух, якісь так сказатиб **матеріяльні хвилі;** як у ріжничковім рівнанні звичайної хвилі виступає певна величина (функція), що розходиться хвилясто (напр. розмах дрожучої частинки, сила електричного поля і т. п.), так само в рівнанні матеріяльної частинки Шредінґера приходить якась функція (величина), звязана з тою матеріяльною частинкою, функція, яка зміняється **хвилясто.**

Коли замісць одної матеріяльної частинки **n** візьмемо їх більше, тоді справа незвичайно ускладнюється; одначе Шредіґер виказав, що коли замісць звичайного простору та поняття трирозмірної хвилі візьмемо багаторозмірний неевклідовий простір, то загальне рівнання — хвилястого руху Бролі-Шредінґера лишиться без зміни (хочa очевидно значіння хвиль у такім просторі є для нас незрозуміле).

Анальоґію між акустичними хвилями та матеріяльними хвилями, яку подає покищо лиш ріжничкове рівнання, повів Шредінґер дальше. Він виказав, що це ріжничкове рівнання хвиль дається розвязати лише для **деяких** вартостий постійних величин, що приходять у тому рівнанні, т. зв. **власних вартостий,** отже, що для нашої проблеми істнує як розвязка рівнання **лиш** певна т. зв. **власна функція** та точно означена **частота дрожань.** А що — як я вище зазначив, у рівнання Шредінґера входить квант ділання **h** (бо власні вартости Шредінґера є точно звязані з вартостями енергії, отже і з **h**), то негайно бачимо схожість тих власних вартостий з дозволеними стаціонарними дорогами теорії Бора. Проте коли в теорії Бора для всіх стаціонарних дозволених доріг істнує лиш один модель даного атому (ядра), то в теорії Шредінґера дістаємо **стільки моделів атомів, скільки є дозволених власних вартостий;** тому-то проблема стає неозначена, неоднозначна, так, що із відомих матеріяльних хвиль не можна зробити висновку, до якого атому вони належать.

Одначе що значить та математична концепція матеріяльних хвиль у реальнім світі? Що значить у рівнанні Шредінґера та функція, звязана з матеріяльною частиною, що зміняється хвилясто? Отже Шредінґер доказує, що ця функція хвилястого руху матерії є точно звязана з **електричною густотою** в даним місці простору, при чому виходить цікавий факт, що електричний наряд електрону не є зльокалізований в одному означеному місці лиш є немов „розмазаний" довкола ядра в цілім безконечнім просторі, так, що — особливо для малих власних вартостий наряд творить довкола ядра рід тяглої хмари, яка або є в руху, або в супокою. Лиш для дуже великих власних вартостий електричний наряд концентрується в одній точці. Коли атом не підлягає ніяким впливам, тоді наряд є в ньому розділений у тяглий спосіб.

У чому вищість теорії Шредінґера над теорією Бора? Коли у Бора виходить дивне явище, що електрони мають якусь „предиспозицію" заздалегідь займати стаціонарні (дозволені) дороги, то цей момент відпадає у Шредінґера тому, що в його теорії кожній енергії відповідає частота дрожань рівна тій енергії, поділеній на **h**.

Дальше погляд Бролі-Шредінґера про істнування хвиль, звязаних з матеріяльними частинами, спершу розвинений лиш математично, дістав ствердження і експериментально. Димонд (**Dumond**), Давіссон та Ґермер (**Germer**) ствердили 1927 р. відбиття електронів від металічних поверхний, угинання струї електронів (отже матеріяльних хвиль) в кришталях, та вкінці Ґ. Томсон та Рупп в 1928 р. при переході електронів через тоненькі металічні бляшки одержали перстені угинання, анальогічні як для світляних хвиль.

Та коли Бролі та Шредінґер все таки пояснення проявів атомістичного світа оперли на клясичній механіці та хотіли найти її звязок з квантовою механікою та стояли на становищі причинового розуміння явищ, тоді Гейсенберґ (Heisenberg), про якого теорію матриц згадав я вище, зірвав цілком з клясичною механікою та став виключно на ґрунті механіки квантів.

(Докінчення буде.)

Адвокатура і громадянство.

(З нагоди семих Загальних Зборів СУА.)

II.

Одначе справа надто поважна і може при нехтуванні обох сторін т. є адвокатури і громадянства принести небажані наслідки. Мусимо уявити собі, що так як для розвитку новочасної нації новочасна демократія є одиноко пригожим і можливим підкладом, на якому нація може надіятися досягнення повноти свойого права, так теж для розвитку новочасної адвокатури демократичний політичний лад і правова держава є джерелом і підставою. Тільки при такому ладі можливий повний розвій і виявлення сил та значіння адвокатури. У модерної демократичної суспільности адвокат — чи це буде в Німеччині, чи в країнах романського права, чи в Англії — це той муж з народу, що диплomований як фаховець і громадянин є у важну хвилину, в тозі і береті, з законом у руці в суді, щоби річевим, переконуючим аргументом мостити шлях для права, щобн добиватися його здійснення силою думки і слова. Судова саля і трибуна адвоката це ті місця, з яких лунає відважний голос в обороні права. Якже далеко в нас до такого розуміння адвокатури серед клієнтелі?

Наша адвокатура ще й досі стоїть у безнастанній нерівній боротьбі з усякими дипльомованими і недипльомованими лжепророками, у боротьбі навіть зі своїм громадянством за право бути справжніми адвокатами, а не „брехунцями", за право таке саме, як у робітника право на чесну працю. Наша адвокатура хоче мати до діла з клієнтом, що знає чого домагається, що може бути підметом права, а не бездушною фігурою, якою кермують ті, що мають дипльоми. Такий клієнт бажає бути ошуканим так само, як налоговець шукає наркози, щоби втихомирити свою жагу. Але після наркотичного похмілля приходить ослаблення. В людини ошуканої приходить упадок. Вона не всилі реаґувати на обман, та ще, як він стався з її власної волі. Тут джерело цього позірного порядку, в якому відбувається той щоденний обман соток-тисячів нашої темної клієнтелі.

Можна сказати, що хоч адвокатура пристосовлюється силою обставин до клієнтелі, то вона як фахова і управнена ґрупа людей — якщо має в свойому серці ідеал — повинна в свою чергу взятися за виховання клієнтелі. Це правда і так робить наша свідома, зорґанізована палестра. Вона сповняє сьогодні і певно довго ще сповнятиме не тільки в своїх канцеляріях, але і в судовій салі та в прилюдному житті ролю учителя не тільки права, але усяких інших громадянських чеснот. Мусітиме ще довго доповнювати усе те, що занедбало зробити духовенство й учительство, чого не зробило само громадянство.

Правда, в міру того, як наша нація розвивається і модернізується, зміняються теж погляди загалу на усі згадані річи, погляд на саму адвокатуру. Промисловець, купець, робітник, модерний селянин потребує поради і помочи адвоката тому, бо вона має для нього реальну вартість. Він гонорує працю адвоката тому, що це праця, за яку нагорода належиться так, як за усяку іншу працю. Шукає засадничо адвоката не на те, щоби за його допомогою купувати привілеї без огляду чи вони належні чи ні, але на те, щоби він сповнив працю задля реалізації права. Якщо трапляються випадки, що право обходиться і „купується" його, так це вже річ карна, це виїмок від норми, виїмок свідомий, злочинний. Мова тут лише про ствердження світогляду, а цей світогляд, як бачимо, засадничо ріжний.

Наша палестра жде на хвилю, коли на адвоката буде наше громадянство глядіти як на людину високих кваліфікативних вартостей, як на „мужа правого і мудрого", справедливого і обєктивного, а заразом відважного і творчого, що в його особі скристалізовані усі фахові і громадянські чесноти. Покищо громадянство глядить на адвокатом з певними кваліфікаціями передовсім тоді, як потреба заняти певну політичну чи економічну позицію і т. д. Поза тим не вимагає від адвоката більше. Цей стан нашої свідомої палестри не вдоволяє. Не вдоволяє тому, бо ми розуміємо, що сучасна адвокатура має допомагати до зреалізування не тільки індивідуальних прав, але також зреалізування прав цілих суспільних ґруп і кляс, права цілої нації. Говоримо передовсім про національну адвокатуру і національний наш загал мусить здати собі з цього справу.

Ми вказали на непорозуміння щодо ролі адвокатури, які існують у нашому громадянстві досі. Їх джерелом фальшиве розуміння права і способу його здійснювання, усякі пересуди суспільної натури і т. д. Не забудемо постаті сільської бабусі, що їй сусідка була винна 300 к. і перехвалювалася в селі, що грошей не заплатить і ніхто її до цього не змусить. Бабуся віддала справу в канцелярію українця-адвоката. Там їй вияснено, що суд змусить сусідку заплатити довг. Була розправа, пізвана не явилася, адвокат одержав заочний присуд, але це бабусі не вдоволило, а навпаки: дуже засмутило. Прийшла до канцелярії адвоката, тяжко заплакала, викликуючи в цілій камяниці позорище і довго не можна було її успокоїти. „Як Вас просила так, аби пани сендзі спровадили її перед себе, та добре її за мене бідну посуровили". Залежало їй на грошах, але ще більше на тому, щоби безпосередньо бачити, як зломить упертість сусідки. Скажете, що випадок виїмковий, виїмкове „кві про кво". Але з малими змінами це випадки, які трапляються в нашій практиці щоденно, масово. Це фальшиве розуміння права і способів боротьби за нього спиняє найкращі заміри палестри і політиків, бо пригадуємо, що так, як у ділянці приватного, так само у ділянці публичного права панує у нашого народу, серед усіх його верств повне незнання, пересуди і забобони. А відома правна засада каже, що „іґноранція юріс ноцет". Незнання права шкодить не тільки одиницям, які черпають свої управнення з приписів права приватного, але ще більше одиницям збірним, між якими нація на першому місці.

Від семи літ веде Союз Укр. Адвокатів свою працю серед української палестри і громадянства. Найважнішим завданням уважає Союз крім піднесення адвокатури боротьбу за національне право. Але досі не маємо доказу, щоби власне громадянство вповні зрозуміло місію, яку сповнює серед рідної нації своя, національна адвокатура. Досі ще не діждалася належної оцінки, ані критики громадянства ні орґанізація укр. палестри, ні її орґан „Життя і Право", що тепер став також орґаном „Т-ва Укр. Правників". А тимчасом такий стан спиняє розвій і розмах національної адвокатури. Витворює пропасть між її змаганнями і правними поглядами та потребами громадянства, зводить частину її на манівці і робить неактуальною власне у її найкращій, найшляхотнішій формі. „Союз" взяв на себе велику місію бути вчителем і пропаґатором права, його ціни, його реалізації. Громадянство мусить поставитися критично, але активно до своєї палестри. Мова про справу неменшу як те, щоби

Д-Р Я. ОЛЕСНИЦЬКИЙ.

Комуніст про комуністичну державу.

(Panait Istrati: Vers l'autre flamme. 3 томи. Париж. В-во Rieder).

Під поетичним заголовком „За новим полумям" появились у Парижі кілька тижнів тому три томи вражінь з 16-місячного побуту в СРСР. Панаїта Істраті. На обгортках книжки червоні перевязки з надписами „Правда", „Тільки правда".

Автор П. Істраті — з роду і походження румун, з робітничої рідні, ще перед війною був визначним членом румунської соціял-демократичної партії. Згодом виїхав до Швайцарії, а відтак до Парижа, де швидко зробив собі поважне імя як талановитий французький письменник.

Негайно після большовицького перевороту з 1917 р. заявився він явно і без застережень за большовиками, подібно як відомий французький письменник Барбюс. У своїх творах і численних статтях він виступав постійно як безкомпромісовий прихильник комунізму. Як свідомого і переконаного комуніста запросили його Совіти в жовтні 1927 р. до Москви на свято 10-ліття большовицької революції, уладжене з незвичайною помпою й парадою.

Сам він пізніше казав так про цей свій виїзд: „Про мій виїзд, як пригадуєте собі, дня 15. жовтня 1927 рішив сентимент: мій старий приятель Раковський покидав амбасаду на вул. Гренель". Виїжджаючи, заявив П. Істраті, що має непохитну волю залишитись до кінця життя в СРСР. і „спалює за собою всі мости". І залишився він там до лютого 1929. Весь час приймали його там з якнайбільшими почестями і дали йому повну свободу з усіма вигодами їздити по Радянськім Союзі. А все-ж таки не видержав: вернувся до Франції і оголосив згадані тут вражіння й документи зі свого поїзду. Цікаві вони незвичайно тим, що тут принципіяльний комуніст висловлюється про устрій і про теперішний режім у комуністичній державі, ще й комуніст, який заявляє виразно, що лишається ним надалі і що свої гіркі слова та дуже гостру критику кидає тільки для добра пролетаріяту та революції, якої здобутки на його думку, загрожені дуже поважно саме теперішнім больш. режімом.

Докладний реферат з усіх томів заняв би дуже багато місця, тому обмежусь тільки до деяких пунктів. Істраті їздив по всій совітській державі і був на Україні, Кримі, Кавказі, Грузії і Сибірі. Жаль тільки, що спеціяльно про Україну згадує лише дуже коротко і цю його згадку наведу передусім в дослівнім перекладі:

„До Києва приїхали ми напередодні 1. травня. Це одно з найгарніших міст з усього Союзу Рад. Республики. Чоловіки і жінки виявляють прегарну расу, артистичну по душі, роботящу, чисту, може трохи надто гордовиту та занадто націоналістичну. Богато „непманів" і проституток, а серед цих останніх інколи дівчатка в 14 і 15 році життя.

„Люблю Україну, що є найближчою сусідкою моєї рідної Румунії і шкода, що не можу висловити те все добре, що думаю про її революційний осередок (а не можу цього сказати про ніяку з оцих республик, бо вбили вони мені серце), та мушу признатись, що між закидами, на які вона заслуговує, сильно мені не подобалась літературна проституція, мазанина, якій тут віддаються всі письмаки-каботини. Мені показували з гордістю 27 українських літературних журналів, що видаються між Києвом і Харковом. Три четвертих з них є зовсім шкідливі і пригнітають робітника, що не став мазуном.

„Кіно-Вуфку, що саме відкрило наймодерніші в світі студії, на мою думку також зїдає занадто богато пролетарської енергії для цієї невеличкої скількости добутого ним мистецтва. Мій один сценарій, за який я дістав 2000 карбованців і другий, зроблений до спілки з Нікосом Казанцакі, за такий самий гонорар, дали мені нагоду приглянутись ближче, що діється в такім підприємстві: дуже мало таланту, а страшенно багато безладдя. Тисячі сценаріїв заплачених, що не надаються до „кручення". Маса бюрократів, артистів і техніків, що тягнуть соки із хліборобів і фабричних робітників.

„Навіщо з упертістю робити проби, щоби ставити плуг перед волами? Навіщо силкуватись на мистецтво на те, щоби плодити артистичних галапасів, коли люди не мають хліба, сорочок і супокою?

„Навіщо йти за прикладом цивілізації, яка саботує життя?"

На другому місці згадує про Україну, говорячи про релігію в теперішній большовицькій державі.

„На Україні боротьба з релігією, яку ведуть большовики — тяжша ніж деінде у них. У 1926 р. було тут 6 релігійних видань, в 1929 р. аж 11 з тіражем 33.000 примірників. Коли „Український Атеїст" мав їх тільки 600 прим., то тіраж молитовників, релігійних календарів та летючок доходить на Україні до 4 міліонів примірників річно.

Головні закиди, які робить Істраті теперішньому большовицькому режімові ось які: Крайна нетерпимість супроти кожного обяву свобідної думки, яка не відповідає поглядам тих, що находяться у керми. Звідсіля завзяте переслідування Троцького і цілої т. зв. опозиції, таких-же самих комуністів, та тих, що посміли мати в дечому відмінний погляд від Сталіна і його кліки. Це вже не диктатура пролетаріяту над іншими суспільними клясами, це диктатура, а властиво терор над самим пролетаріятом, над самою комуністичною партією.

(Продовження буде.)

ціла нація позбулася несвідомости і пересуду, фальшивих поглядів на своє право і способи його здійснення. Дальше мова про те, щоби засвоїла реальний і правильний погляд не тільки на право індивідуальне і колективне, але і на методи боротьби за його здійснення і тим самим на ролю, яку в цій боротьбі за право має відіграти українська палестра.

Проте укр. адвокатура вірить в краще завтра. Хоч праця наша йде серед трудноців, злоби, зависти і ненависти, що їх приносять зі собою дні суспільного і правного життя, ми реальзірі добачуємо в ньому рівнобіжну другу силу: любов, ідеалізм, товариськість, солідарність, пожертвування та геройство. Маємо допомогти до побіди цих останніх.

Р. Д.

Не в свої сани

З кінцем лютого ц. р. волинський воєвідський секретаріят ББ розіслав деяким православним священикам на Волині „спісьле поуфне" лист з 21. II. 1930 р. з домаганням — надіслати негайно відповідь на такі питання: 1) Яке відношення правосл. духовенства до особи митрополита Дениса? 2) Яке відношення правосл. духовенства до кремінецької консисторії? 3) Яке відношення правосл. духовенства до Церк. Собору? Яке відношення української правосл. людности до Собору?

Листа цього розіслано, очевидно, у польській мові, хоч і з ласкавим „позволенням" відповідати навіть по українськи, за підписом заступника керманича волин. воєвід. секретаріяту ББ., Володимира Ігнатовича.

Колись п. Ігнатович був, здається, також православним і також українцем. Тепер він вже питає інших про відношення української правосл. людности до церк. справ... Виходить, що — або він з якогось часу перестав бути православним — і українцем, — або, працюючи в ББ., перестав знаватися у настроях і відносинах українського громадянства в ріжних справах. Та ми й не сумніваємося, що санаційні нахлібники не мають жадних звязків з українською людністю, ані не розуміють її потреб.

Але, замісць того, щоби шукати серед православного духовенства розвідчиків для ББ., чи не краще було би цим панам розіслати циркуляр ще з такими питаннями:

1) Яке відношення української людности до тих нібито „православних" і нібито „українців", що підкопують правосл. церкву якраз, коли збільшився натиск на неї з боку римо-катол. клеру й коли розпочато судові процеси за кількасот парохіяльних церков? 2) Де були досі ці новоявлені санаційні „церковники", коли українське громадянство провадило з російським епископатом у Польщі кількалітню боротьбу за українську мову й соборне начало в церкві?

Тоді цих панів не цікавили церковні відносини, навіть коли на українців сипалися анатеми, — і тільки тепер зявилося в них небувале заінтересування цими справами — саме тоді, коли боротьба з митрополією може допомогти тільки тим, що розпочали ті судові процеси.

Але яке, власне кажучи, діло ББ., як чисто-політичній організації з величезною більшістю *неправославних* членів, до чисто внутрішніх справ правосл. церкви, і як звати тих людей, що пруться не в свої сани?

Д-р Річинський.

„Кулаки" на Сибір!

З Москви пишуть, що совнарком порішив остаточно ліквідувати „кулаків" тим чином, що 50.000 багатих селян буде вислано на Сибір за спротив радянській владі. Висилка „кулаків" на Сибір почнеться 4. березня і триватиме 4 тижні. Для тої висилки призначено 500 поїздів, а кожний „кулак" має право взяти з собою не більше як 50 кг. багажу.

Убивство комуністичного редактора.

„Правда" повідомляє, що на одній стації забайкальської залізниці невідомі особи вбили редактора „Красної Комуни" Невратова. Його пробили ножем, потім спалили в печі одної лазні. У звязку з цим убивством ДПУ арештувало кількох залізничих урядовців, які давно мають опінію ворогів радянської влади.

Аманула верне до вітчини.

Агенція Райтера повідомляє, що Аманнула приїхав до Ангори, де Кемаль Паша привітав його дуже сердечно. В розмові з журналістами, Аманнула заявив, що він збирається вернути до вітчини як простий громадянин, резигнуючи із усяких королівських претенсій.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Філянтропія.

Всім відома філянтропія американських мілїонерів: Карнегіх, Рокфелерів і т. п. Смітів. Вивінували вони неодин університет, неодну бібліотеку, неодин шпиталь.

Добрий чи злий приклад є все дуже заразливий. Не дивниця, що за прикладом американських філянтропів пішли европейські, а за цими останніми і українські. Знаю випадки тихої філянтропійної діяльности, яка приносить властеро більше користи, як патріотичні вигуки на вічах чи зїздах.

Але життя, ця величезна книга відкриває перед очима людини щораз то нові сторінки з описами і фотографіями. Власне відкрила нині переді мною сторінку з описом нового зразку української філянтропії із портретом філянтропа.

До одного знаного, але бідного громадянина, зголосився ще бідніший студент.

— Ви маєте звязки, вас люди трохи бояться, а трохи шанують, будь ласка, порадьте мені щось...

— В чім річ?

— Бідую. Не маю що в губу вложити. А тут останні іспити переді мною. Можеб удалося вам вистаратись для мене яку запомогу, чи стипендію. По скінченні студій я віддав би з подякою.

— Розумію вас, молодий чоловіче, жалую, але не обіцяю. Я вже кілька разів підіймався такого завдання, але все без успіху. Знаю одного лікаря, який дає кільком молидкам стипендії, а більше не чував, щоби хто тут, у Львові, зраджував до цього охоту. Все таки я попробую, а ви загляньте до мене за кілька днів.

Попрощав молодий чоловік старшого чоловіка, а старший чоловік постановив собі таки зараз почати розшуки за філянтропом.

Припадок дуже часто чуда творить. Здибав старший чоловік одного грошевитого знайомого, розповів йому цілу історію і просив поради.

— На це рада дуже проста. Нехай двох-трьох богатших людей возьме це на себе... А скільки йому треба на місяць?

— Пятьдесять золотих.

— Пятьдесять золотих, кажете. А на як довго?

— На десять місяців.

— Значить, пятьсот золотих... Знаєте ви що. Ми цю справу полагодимо між собою. Я йому дам стипендію.

Бідний громадянин аж засяв з радости.

— Ви, пане, будете такі ласкаві дати!... Знаменито! Прекрасно! Сердечно вам дякую і від себе і від бідного хлопця.

Богатий громадянин скромно махнув рукою.

— Нема за що. Помагали мені, то поможу й я. Будь ласка, потавоніть до мене завтра. Я пораджуся з жінкою і дам вам відповідь.

— Може ваша пані не...

— Ні, це проста формальність. Я все так.

Минув день як з батога тріснув. Другої днини бідний громадянин подзвонив до багатого.

— Гальо! Чи ви вирішили справу стипендії.

— Ще вчора... Але... бачите, я ще не говорив з жінкою. Завтра дам вам уже остаточну відповідь і напевно позитивну.

— Дуже дякую. Може я пришлю до вас того молодого чоловіка.

— Добре, прошу дуже.

— Моє поважаннячко.

— Кланяюсь.

Бідний громадянин мало зі скіри не вискочив, так радів. От зразок тихої філянтропії! Серце цвите як подумати.

Пішов молодий чоловік до філянтропа. Жде годину, жде дві, але це нічого, бо філянтроп занятий. Врешті таки добився побачення.

— Це ви від мого знайомого?! Ага... Дуже добре... Ду-у-же до-о-бре. Ая... Але зайдіть завтра, бо я ще з жінкою не балакав. Та а-ак! До побачення.

А завтра:

— Ви, здається, в справі стипендії?! Ага! Дуже добре... Отже... вважаєте, можу вам... тільки по 30 золотих...

— Алеж дуже дякую. І це для мене велика поміч.

— Та-а-ак, розуміється. Але ще одно: ви мені дасьте вексель на всі гроші. І, будь ласка, з добрими підписами.

— Прошу дуже. А коли можу прийти з векслем?

— Хоч би й завтра.

А на другий день:

— Вексель нічого. Отже добре. Ви дістанете від мене навіть зараз трицять золотих, одначе...

— Що прошу?

— Підпишете мені заяву, що гроші віддасьте найдалі в 1932 році.

— Добре. Прошу дуже.

— Одначе ще одно. Щоби не було баламуцтва: я почислив вам тільки 16 проц., але за цілу суму, починаючи з нинішнього дня.

Молодий чоловік цілою силою волі здержався від убивства і вийшов.

Галактіон Чіпка.

3.000 нових бурмістрів в Еспанії.

З Мадриду повідомляють: Тому, що Прімо де Рівера обсадив був усі уряди, навіть найнижчі своїми однодумцями, теперішній уряд Еспанії оголосив нові вибори до громадських рад, в яких вибрано 3000 нових бурмістрів прихильників теперішнього устрою й уряду. Ані один із однодумців Прімо де Ріверн не вибраний до громадських рад.

НОВИНКИ

— **Дешеві книжки** (від 25 до 60% знижки). Протягом місяця березня продають по знижених цінах великий вибір книжок **Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка і Канцелярія Т-ва „Просвіта", Львів, Ринок 10.** Катальоги висилають на бажання безплатно. 1530 3-10

— **Привіт для „Діла" від американського Обєднання:** З нагоди піввікових роковин „Діла" пересилаємо щирі побажання від української еміграції в Америці, а разом з тим пересилаємо 50 долярів на пресовий фонд „Діла", щоби в той спосіб започаткувати реальне здійснення тих побажань, які зложив „Ділові" наш письменник Богдан Лепкий. — За Обєднання: Омелян **Ревюк** — предс., д-р Лука **Мишуга** — секр.

— **Проф. Дністрянський — звичайним професором німецького університету.** З Праги повідомляють нас, що відомий наш учений і бувший посол до віденського парляменту, проф. д-р Станислав Дністрянський, іменований звичайним професором права в німецькому університеті у Празі. Осьтак ще один український довголітній професор львівського університету, позбавлений свого становища у Львові, найшов признання за свою працю в чужому науковому світі. Щиро радіємо цим відзначенням проф. С. Дністрянського, що нераз збогачував сторінки „Діла" своїми цінними статтями, й бажаємо йому збогатити науку права ще не одним своїм твором.

— **Концерт української музики в радіо.** Польське радіо у Варшаві надало в четвер 27. лютого ц. р. на всі звязані з ним стації, а в цьому числі й на львівську, концерт української пісні у виконанні симфонічної орхестри та сопраністки п-і Марії Валінської з фортепяновим супроводом проф. Урштайна. Концерт тривав від год. 8.30 до 9.30 вечором і складався з трьох точок. Найперше орхестра відограла вязанку українських пісень укладу Леопольда. З черги згадана солістка відспівала ось такі народні пісні в укладі Заремби: а) „Ой казала мені мати" та б) „Тополю вітер нагинає". При знаменитій дикції солістки можна було подивляти її поправну українську вимову. Потім ще рівнож прецизно віддала співачка Заремби: „Соловейко" та мініятурку Лисенка: „Ой стрічечка до стрічечки". На третю точку пішла Рубінштайна: „Українська суїта" у виконанні орхестри в чотирьох частях: а) „В дорозі до корчми" б) „У степу", в) „Танець Ваньки" та г) „Обжинки". Головно в двох перших частинах пробивались характеристичні мотиви наших народних пісень та гри на сопілці. В поновному виступі п-і Валінської почули ми якнайкраще інтерпретовані Лисенка: а) „Садок вишневий" і б) „Не вернувся із походу". Вкінці солістка додала „попурі" з народніх та популярних пісень: „Ой у джигуне", „Ой не ходи Грицю", „Ніченька", „Віють вітри" „сусіда", „А був це чудний час", „Віють вітри" та „Дівча в сінех". Виконання цих пісень, хоча може малим голосом, нічого не полишало до бажання. На закінчення концерту відограла орхестра мало-українського „Козака" Носковського. Цей короткий „український" танок поза ритмікою легко міг збудити думку, що такі-ж є й московські „козачки". В цілости концерт випав якнайкраще та мусів полишити в широких кругах авдиторії приємні та симпатичні враження. Побажатиб тільки, щоби такі радіові концерти з української музики відбувались по всіх доступних нам стаціях якнайча-

-тіше, але під умовою, що їхня програма зложена буде програмово, з відповідними вступними поясненнями чи промовою. — **Ю. Павлишович.**

— **Як шанують права української мови.** Греко-катол. парохіяльний уряд в Стежниці вислав до суду в Балигороді метрикальні витяги виповнені в українській мові. У відповідь на це начальник городського уряду в Балигороді дня 30. січня ц. р. звернувся до парохіяльного уряду в Стежниці з таким письмом: „Повідомляється, що всякі відозви, метрикальні витяги й інші документи виготовлені проти арт. 1. закону з 31. VII. 1924. Ч. 73. поз. 724. Д.У. Р. П. в мові не польській для тутешнього суду, по відписі вишлеться в оригіналі до староства в Ліску для дальшого урядування". Очевидно, староство в Ліску наложить на парохіяльний уряд в Стежниці кару за виготовлення метрик в українській мові.

— **Пожежі.** Дня 23. лютого в ночі згоріли дві стирти збіжжа вартости 7000 золотих на шкоду Льва Пйонтка, власника дібр у Германці в Золочівщині. Польська преса пише, що стирти ці підпалили невідомі особи із особистої чи політичної помсти. — В Зашкові, львівського пов. згоріла стодола Таньки Когут вартости 5000 золотих на шкоду Магди Крачак.

— **Зголошування заразливих недуг.** Міський виділ здоровля ствердив, що лікарі та особи не зголошують випадків занедужання на заразливі недуги, як кір та інші недуги, тому цей міський виділ здоровля пригадує, що занедбання обовязку зголошення підлягає карі передбаченій законом. Устні, писемні та телефонічні зголошення приймає відділ поборювання заразливих недуг, площа Місіонарська ч. 2, телефон ч. 23—49.

— **Із хроніки вбивств.** У Білці Шляхоцькій на весіллю в домі М. Медведя парубки вбили 30-літнього Францішка Медведя і тяжко поранили Степана Мартинка. — У Підгородю в Станиславівщині Роман Мацепула стрілив через вікно до Станислава Цимбалістого і вбив його. Збивник втік і його не винайдено досі. Правдоподібно причиною вбивства була заздрість за жінку. Ходять поголоски, що стріл був звернений до іншого парубка Головки, а тільки випадково вцілив Цимбалістого, який на нещастя був з Головкою в хаті.

— **Жертва праці.** У лісах села Мошків, пов. Сокаль, один робітник підчас ладування великих деревляних стовпів на віз, упав під стовп, який розбив йому груди так сильно, що робітник по 3 годинних муках помер.

— **Проти Бати.** В пятницю в промисловій палаті у Львові відбулось віче шевських майстрів у звязку із тим, що чеський „шевський Форд" дістав дозвіл утворити в Польщі свої шевські робітні. Після рефератів шевські робітники ухвалили на вічу резолюцію звернутись до польського уряду із просьбою заборонити Баті творити в Польщі свої фабрики, тому, що вони загрожують руїною краєвих підприємств.

— **Літературна спадщина Марія-Рільке.** Книгар д-р Лютер улаштував у Ляйпцігу виставу рукописів, листів, портретів та інших памяток по поеті Марія-Рільке. Більшість них памяток збереглось в архіві у Ваймарі, яким завідує дочка цього поета. Рукописи М. Рільке писані майже каліграфічно. Виставлені також рукописи творів цього поета із його майже діточих літ та драма писана в 16. році життя. У видавництві Аксель Юнкера винайдено нові невидані твори М. Рільке, які будуть також виставлені на цій виставі.

— **Смерть князя Баратова.** В Симбірську помер в 70. році життя б. член російської державної думи князь Баратов. За царських часів він відограв поважну політичну ролю і кілька раз був арештований більшовицькою владою. Помер він у великій нужді, тому, що радвлада сконфіскувала ціле його майно.

— **Кулідж у небезпеці.** З Льос Анджельос повідомляють, що б. президент Зед. Держав дістав анонімного листа, в якому якась організація погрожує йому смертю за його поступки супроти політичних противників підчас його президентури. Кулідж у дорозі до Льос Анджельос дістав окрему сторожу для охорони його особи.

— **Ще вертають з російської неволі.** Сербська преса пише, що до Сербії вернув селянин Кантавір, який від 1915 р. був у Сибірі, в російськім полоні. Він оповідає, що в Сибірі є ще багато б. сербських та австрійських вояків, яких більшовики примушують працювати в ріжних підприємствах і недозволяють вернути до дому. Майже всі вони там поженились, мають дітей і дехто й не думає вертати до вітчини. Кантавір оповідає також, що в Сибірі панує велика дорожня і що населення дуже невдоволене з радянської влади.

— **Самовбивство вчителя.** В Незнанові пов. Камінка Струм., в сінях читальні „Просвіти" повісився 25-літній нар. учитель Станислав Ґручинський. Причина: невилічима грудна недуга.

— **Ріжні вісти.** В Парижі помер б. шах Персії Ахмед Мірза. — З нагоди ювилею мадярський уряд оголосив амнестію для осіб, що провинились проти законів про мита та податки. — Мадярський президент міністрів Бетлен тяжко занедужав і лежить у Будапешті в лічниці. — В Ню Йорку і в його околицях є великі снігові бурі та досить високі морози. — Французький уряд назначив нову делеґацію на конференцію в Льондоні. На чолі делеґації до Льондону виїде президент міністрів Шотан. — На острові Мітилене вибухли поважні заворушення; безробітні напали на маґістрат і побили радних, розброїли поліцію і звільнили вязнів. — В англійських копальнях у Гайдоку, де працює 400 робітників, була катастрофа, в якій згинуло 4 особи, а 20 було ранених. — У Штокерзві в Австрії арештовано 45 вояків, які в касарнях вели комуністичну аґітацію. — Біля острову Фльороди корабель „Преторія" розбився об скелю, при чім втопилось 17 осіб. — Бувший президент Зед. Держав Тафт перебуваючи у Вашингтоні, тяжко занедужав і бореться зі смертю. — В Ню Йорку безробітні напали на ратуш і хотіли його здемолювати, але поліція перешкодила.

— **Друкарські помилки.** В попереднім числі „Діла" у малім фейлетоні Чмелика „Комуністи зблизька" в 5. рядку з гори замість „з жалю" повинно бутиповинно бути „із жалю", а далі в 17. рядку замість „з комуністом тим знайомий" повинно бути „з комуністом тим є знайомий", що очевидно нарушує ритм вірша.

— **Заклик** „Український Комітет в ЧСР не бажаючи обтяжувати чеські судові власти своїми справами, — цією дорогою взиває п. інж. Залевського Болеслава в Пр[...] III, Шежікова 4/III. ЧСР. — переслати Спілці Українських Інвалідів у Львові суму 120 кч. і 60 сот. не витраченого й невиправданого ним авансу взятого на справи Укр. Комітету в бутність його членом управи Комітету. Цю суму рішенням управи з дня 22. лютого ц. р. Український Комітет в ЧСР дарує Спілці Українських Інвалідів у Львові". — За Управу комітету: **Л. Клименко**, секретар, **проф. Швець**, голова.

Кінець домашньої війни в Сан Домінґо.

У Сан Домінґо прийшло до порозуміння між урядом і повстанцями. Президент Васкез уступає. Уступають теж усі міністри, за вимкою двох. Президент підписав уже акт зречення президентури та визначив свого провізоричного наслідника Рафаеля Естреля Урена. Так зліквідовано домашню війну в Сан Домінґо.

В Індії зачнеться війна.

Головний Ґандів помічник Валабгаі Патель у промові, виголошеній в Акнадабаді, сказав, що за кілька днів пічнеться війна, яка не матиме прецеденсу в світовій історії. Ті, що бояться смерти — закінчив бесідник — повинні скритися в безпечних місцях, богачі повинні виїхати за кордон.

Пожежа в Топорові.

У містечку Топорові вибухла пожежа, якої жертвою впало 8 родин. Шкоди є на 200 тис. зол.

Вибори на Волині.

У 14. ч. Дневника Законів із 1. березня є розпорядок міністра внутр. справ із 28. лютого 1930 р. про нові вибори до сойму в виб. окрузі 57., повітів: луцького, рівенського та костопільського та вибори до сенату в волинськім воєвідстві. Голосування до сойму буде 18. травня, а до сенату 25. травня. До розпорядку долучений виборчий календар.

За зрізання хрестів.

Перед станиславівським судом відбувалася розправа проти делятинських жидів: промисловця Тіркеля та купців Ферстера й Каміля, обвинувачених у цьому, що позрізували хрести на ґрунті делятинської громади. Обвинувачені не признались до вини та предложили свідків. Розправу відложено задля полагоди зголошених внесень.

Нова фр. делеґація на морську конференцію.

У склад французької делеґації на льондонську конференцію входять м. і.: Тардіє, Бріян, Дюмесні, Пітрі де Блеріо та Керґезек, голова сенатської комісії закордонних справ. Делеґація їде до Льондону в четвер.

Крадіж у ґімназії.

До львівської другої ґімназії вломилися в ночі невислідженні злодії та вкрали кріс, газову маску, яких уживає військове приспосіблення, та радіоапарат вартости 600 зол.

За намагане вбивство батька.

Львівська поліція арештувала Івана Батюка зі Стоянова, якому закидають намагане вбивство рідного батька. Іван Батюк, як йому закидує обвинувачення, винаймив за 3.000 зол. двох львівських людей (а дав їм 95 зол.), щоби вбили його батька, тому що батько не хотів йому записати цілого маєтку, 15 морґів.

Сензаційний лист през. Масарика до о. Ґлінки.

Орґан словацької народньої партії „Сльовак" оголосив лист президента ЧСР. Масарика до словацького провідника о. Ґлінки з дня 12. жовтня 1929. У листі през. Масарик обговорює процес Туки, перестерігає, щоби не ставити кандидатури Туки на посла до сойму, впевняє, що слідкує події на Словаччині й каже: „Я визволив Словаччину. Вона мені лежить на серці не менше ніж Вам. Ви самі призвали мені, що домагаєтеся автономії для Словаччини не на тепер, а щойно на толі, коли словаки будуть політично зрілі. Тому Ви повинні старатися, щоби Ваші виборці політично доз'ріли". Про Пітсбурський договір каже: „Найважніше, що документ про пітсбурський договір сфальшований, тому ніякий поважний політик не повинен послугуватися тим документом".

Новий амбасадор Зл. Держав у Польщі.

Райтерове Бюро повідомляє, що Вашінґтон звернувся до польського уряду в справі агоди на предложеного на становище амбасадора Злуч. Держав у Варшаві Джана Уіліса, відомого фабриканта авт.

Тардіє утворив кабінет.

Французький кабінет уконституувався остаточно так: президія та внутрішні справи: Тардіє, закордонні: Бріян, військові: Мажіно, маринарка: Дюмесні, фінанси: Рено, бюджет: Жермен Мартен, освіта: Маро, кольонії: Пітрі, почта й телеграф: Малярм, публ. здоровля: Десір Ферi, хліборобство: Фернан Даві, праця: Ляваль, публ. роботи: Перно, летунство: Льорен Енак, ренти: Шемпете де Ріб, торг. маринарка: Ролен. У склад кабінету входить 5 сенаторів і 29 послів. Трьох сенаторів належить до дем. лівиці, 1 до дем. унії, 1 дикий, 8 послів лівих републиканців, 6 із рад. лівиці, 2 із соц. і рад. лівиці, 2 соц. республиканці, 2 з незалежньої лівиці, 2 лівих радикалів, 3 із групи Марена, 1 лівий демократ. Тардіє сказав журналістам, що кабінет представиться парляментові в середу.

Всячина.

Чудотворець-лікар.

В останніх часах багато шуму і спорів серед лікарів Німеччини та Австрії, а навіть у парляментах наробила справа лікування методою Валентина Цайльайза в Ґальспах (Zelleis aus Galspach) званого чудотворним „доктором". (Ґальспах мале село в Вищій Австрії). Хоч він від 30 літ лікує своєю методою і хоч його вже кілька разів судово потягали за курпфушерку до відповідальности, розгорілась боротьба з ним на добре щойно з початком цього року, коли 5. січня дуже поважно святкували відкриття його нового лічничого інституту в Ґальспах. За почином громади Ґальспах зїхались численні представники політичних і самоуправних властей, тисячі з близька і далека між ними крім пацієнтів чимало лікарів, навіть маршалок Вищої Австрії дав заступитись одним своїм радником. Свято випало незвичайно величаво. Алеж і не дивниця, бо коли Цайльайз до кінця 1929 р. був приневолений у своїм романтичнім замочку в Ґальспах лікувати в невідповідних льокалях денно до тисяч пацієнтів, то тепер у новім інституті можна вигідно приняти 6.000 пацієнтів.

З великої, огрітої почекальні ведуть двері до двох роздягалень, окремих для кожного пола пацієнтів, а відтак до властивої лікувальні, якої стіни на висоту двох метрів виложені чорним матовим склом, а решта стіни і стеля помальовані на темно-фіолетово. У головну стіну вбудовано апарати, між тими радовий апарат для вис. дрожань на 600.000 вольт напруження, нові моделі гелієвих і рентґенових ламп та славна рурка для діягнози, виконана зі спеціяльного скла, наповнена газом актінієм (який

є тайною Цайльайза). Рурка ця, приложена на хоре місце, світить.

Крім цього інститут обіймає окремо відділ генераторів, будівлю на машини і огрівальню, великі бюрові льокалі і два мешкальні крила дая урядовців і служби. Помічниками Цайль- айза є: його син, д-р Фріц Цайльайз (що має докторат медицини з Франкфурту, але в Ав- стрії не нострифікувався), радіольоґ д-р Ґаус- вірт, шеф-інжінер і шеф-хемік. Канцелярію веде жінка самого „чудотворця".

Той чудотворець має 69 літ. Перше жив у Відні, а коли перед війною осів на замку в Ґальспах, то тамошні селяни гонили за ним з вилами, цькували собаками, бо мав він уже тоді славу чарівника. А нині величають його. І для тої громади (всього 500 мешканців) він є справ- ді добродієм. Ґальспах став Мекою, куди з усіх кінців світа наїздять пацієнти, князі, еппс- копи, міліонери і бідаки, а всі лишають гарні гроші. Давніше було кілька шиночків у селі, а тепер є там 10 готелів, 9 пансіонів і 76 приват- них домів на 800 ліжок. Громада з доходів від чужинців поробила вулиці і площі за 400.000 шилінгів. Взагалі у громаді запанував до- бробут.

Чи той успіх, чи справді журба за добро пацієнтів спонукала проф. д-ра Лязаруса з Бер- ліна, що зїхав особисто до Ґальспаху, щоб студіювати методу Цайльайза? Одначе у самім заведенні він не був, а лише бачив натовп па- цієнтів; може їх розпитував; а в кожнім разі довідався, що минулого року 140.000 пацієнтів лікувалось у Цайльайза. Вернувши до Берліна здав звіт у медичнім товаристві осуджуючи ме- тоду Цайльайза. На його думку, маємо тут до діла зі струями високої частоти (Hochfrequenz- ströme) в сполуці зі слабим освітлюванням ра- дом і рентґеном. Не є це універсальний лік на всі можливі хороби, а що найбільше може по- могти нервово хорим і істерикам. Пораженим та сліпим не помагає, а навіть може смертель- но зашкодити. Є це масова суґґестія, для зага- лу шкідлива. Медичне товариство в Берліні по- діляє гадку проф. Лязаруса та приєднується до акції віденського мед. товариства, яке розвело діяльність у напрямі переслідування Цайльайза за „курпфушерство". А проф. д-р Лязарус пішов дальше, бо через радіо всіма німецькими роз- силачами в обширнім викладі остеріг загал пе- ред методами Цайльайса, як науково нерозслі- дженими та для життя пацієнтів небезпечними. На це зареагував Цайльайз по газетах дуже енергічно та подав проф. д-ра Лязаруса до су- ду. „Я є матеріяльно незалежний — і мені не залежить на якихсь користях. Перед 30 літами я у Відні насвітлював проміннями, а коли тут осів і пацієнти мене находили, я бачучи їх нуж- ду, не міг відмовити їх помочі. Це нісенітниця, буцім-то дрібнотремтючі промені нічого не вар- ті. У мене практикують лікарі з цілого світа, англійські, французькі, голяндські і німецькі, з виїмкою австрійських. Мій син, Фріц, предло- жив на 13. фізіольоґічнім конґресі в Бостоні в серпні 1929 р. звіт про мою методу лікування і демонстрував її, та стрінув повне признання. Якщо вона нестійна, то провалиться. Одначе висліди моїх тисячних ординацій найкраще свідчать про те, що вона помагає недужим".

І підписи тисячів пацієнтів стоять на боці того чудотворця-лікаря.

Дописи.

БЕЛЗЧИНА. (Поліцейські шикани. — В альбом міністрові Юзефському). Від пів- тора року дається в знаки нашим громадянам „sprężyste" урядування команданта поліції в Жнятині, якому здається, що всякими шикана- ми, фальшивими донесеннями і численними до- разовими карами „солідно" сповняє свої обо- вязки. Жнятинська поліція вела вже всякі до- ходження проти всіх священиків, які працюють в окрузі „необмеженої" влади команданта Пта- сінського. Проти о. Ковшевича, пароха в Гіль- чу, провадила поліція слідство та зробила до- несення за мниме підбурювання проти другої народности, тому, що сказав у церкві, аби па- рохіяни держалися споконвічного, церковного звичаю та з нагоди Різдвяних Свят вживали просфор, а не оплатків. Відбулася навіть су- дова розправа, яка закінчилася застановленням обвинувачення. Знов-же о. Медицького, паро- ха в Довжневі, переслухував командант за празничну проповідь, у якій він сказав, що „козаки під прапором св. Михайла йшли до бою проти турків і татар" та заохочував мо- лодь, щоб не розпустувала, але орґанізувалася в „Соколах" і „Лугах". З причини донесення жнятинської поліції суд у Белзі судив о. Рі- пецького, пароха в Лісках, як про це була вже згадка в „Ділі". Недавно переслухувала поліція радних та вела доходження в Лісках з цього приводу, що громадська рада ухвалила скре- слити з громадського бюджету позицію 80 зол. на поліцію. — Підчас храмового свята в Лі- сках зарядив о. парох Ріпецький збірку добро- вільних датків на церковні ціли, яку перево- дили коло церкви дівчата-членкиці церковного брацтва. По переведеній збірці почав коман- дант „сильно" урядувати. Вганявся по селі, шукаючи за дівчатами, що збирали датки, а одну з них держав на вулиці серед зими довше як годину, замісць перевести переслухання в громадськім уряді. Коли рідня упімнулася за цею дівчиною, кажучи, щоб її пустив до дому та щоб пішов до пароха поінформуватися у справі цеї збірки, командант витягнув ре- вольвер та погрожуючи стрілянням, приказав забратися. В додатку ще доніс до суду на шваґра цеї дівчини, що нібито йому перешко- див в урядуванні. Розправа в цій справі має ще відбутися. — Дня 21. січня ц. р. за дозво- лом старостства мав відограти аматорський гур- ток з Василева на сцені „Церковно-Народньо- го Дому" в Лісках оперету „Бабський бунт". Поліцаї не дозволили відбути вистави, хоч знали і бачили дозвіл старостства; щойно двох громадян мусіло їхати до команданта поліції в Жнятині і з кількагодинним опізненням ви- става могла відбутися. — Коли додамо ще чи- сленні доразові кари з ріжних санітарних при- чин, на які наражені наші громадяни, будемо мати образ тих ненормальних відносин, серед яких доводиться нам жити в цих тяжких ча- сах. — Просимо нашу Парляментарну Репре- зентацію, щоб подані факти шикановання і переслідування українського населення Белз- чини подала до відома міністра внутрішніх справ, який так гарно в соймі і сенаті декля- мує про „співжиття, замітну стабілізацію від- носин та рівність у трактуванні всіх громадян".

Громадянин.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 3. березня, год. 7·30 веч. „Барон циганів".

Малий Міський Театр:

Понеділок, 3. березня, год. 7·30 веч. „Свято кіс".

Театр реві „Гонг" — в салі кіна „Кольосей":

Понеділок, 3. березня, „Як жінка чогось забажає". Дві вистави: год. 7·30 і 9·30.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Крилата фльота" (з Рамон Новарон).

КАСІНО: Шахівниця сердець.

КОЛЬОСЕЙ: Геройська стежа. Штукарі.

ЛЕВ: Голосово-звукова фільма Галька (Монюшка).

МАРУСЕНЬКА: Пісня про отамана: Волга, Волга.

ОАЗА: Пристань мрій.

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Дика орхідея" (Ґрета Ґарбо).

ПАН: Дзвонар із Нотр Дам.

ПАСАЖ: Звуковий: Сигнал серед бурі. Ломонтів тиждень, ам. комедія.

ПРОМІНЬ: Обітована земля.

СІМЛЕВЕ: Вуличний метелик (Анна Мей Вонґ).

ФАТАМОРГАНА: Панна Ельза (Артура Шніцлера).

ХИМЕРА: Пат і Паташон як газетярі.

УТІХА: Людина сміху (Конрад Файт).

Програма радіо.

Вівторок 4. III. 1930

Варшава (1411,7) 17·45 Оперова музика. **Краків** (312,8) 12·05 Трансмісія з Вильна. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·00 Хоральний спів. **Ляйпціг** (259) 19·35 Концерт. **Льондон** (356,3) 19·00 Речитації. **Берлін** (418) 16·30 Концерт з Липська. **Стокгольм** (436) 18·30 Радіооркестра. **Рим.** (441) 17·30 Карнавальний концерт. **Лянгенберг** (473) 13·15 Оперетова музика. **Прага** (487) 18·00 Твори Бетовена Моцарта. **Міляно** (501) 13·15 Легка музика. **Брюссель** (509) 18·00 Трансмісія з Данціґу. **Відень** (516,3) 19·30 Радіо-кабарет. **Будапешт** (550) 12·00 Дзвони і військова музика. **Москва** (825) 15·30 Гумор і сатира. **Ковно** (1935) 17·30 Народня капеля. **Ленінград** (1000) 19·00 Концерт. **Харків** (1304) 16·00 Камеральна музика. **Париж** (1725) 16·45 Концерт.

Середа 5. III. 1930

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для дітей. **Краків** (312,8) 13·10 Трансмісія з Варшави. **Гельсінгфорс** (221,4) 13·25 Спів Аліді Каппі. **Ляйпціг** (259) 21·00 Інструменти доби барока. **Льондон** (356,3) 16·25 Класична музика. **Берлін** (418) 17·30 Програма для молоді. **Стокгольм** (436) 19·30 Музика. **Рим** (441) 17·30 Концерт солістів. **Лянгенберг** (473) 12·10 Грамофонові плити. **Прага** (487) 16·30 Слуховище. **Міляно** (501) 17·00 Радіоквінтет. **Брюссель** (509) 18·00 Радіо-тріо. **Відень** (516,3) 17·10 Програма для молоді. **Мюнхен** (533) 16·30 Радіотріо. **Будапешт** (550) 9·15 Військова орхестра. **Москва** (825) 20·30 Концерт для нас. **Ленінград** (1000) 13·45 Грамофонові плити. **Харків** (1304) 19·00 Мішаний концерт. **Париж** (1725) 16·45 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

На інвалідів УГА передав 10 долярів п. д-р Ом. Тарнавський з Чікаґо, Ілл. замість квітів на прощання шваґрової п. А. Падій. — **УКГОЦІ, Львів.** 1548 1-1

Комунікат. Оцим повідомляємо, що по кінець січня 1930 р. вплинуло на „Дар Просвіті" з львівського Воєвідства 14.093·39 зол., станиславівського 6.155·83 зол., тернопільського 8.071·49 зол. — В другій половині березня видрукується поіменний спис всіх жертводавців в краю і подасть його до прилюдного відома. — **Канцелярія Т-ва „Просвіта".** 1550 1-1

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.